

Datum
3 december 2002

Ops kenmerk
1925190/01

Blad
1

Aantal bijlagen
-

Aan : PHAIVD

Van : D1, D2, D3 en D4

Betreft : Vestzak t.b.v. Irak-overleg op 4 december a.s.

In aanvulling op de "Risico-analyse Nederlandse betrokkenheid bij militair ingrijpen in Irak" d.d. 18 november 2002 (zie bijlage 1) meldt ik u het volgende:

- In analyses van de AIVD worden de termen "risico-analyse" en "dreigings-analyse" vaak door elkaar gebruikt, terwijl de woorden "risico" en "dreiging" een verschillende betekenis hebben. In de terminologie van de (TEC) betekent het

Algemene Inlichtingen-
en Veiligheidsdienst

Datum
3 december 2002

Ons kenmerk
1925190/01

Blad
2

gebruik van de term "dreiging" dat er beveiligingsmaatregelen getroffen dienen te worden, terwijl het gebruik van het woord "risico" ruimte laat voor een afweging of maatregelen nodig zijn. Om spraakverwarring te voorkomen, wordt in de risico-analyse uitsluitend gesproken over "verhoogd risico" en niet over "verhoogde dreiging".

**Algemene Inlichtingen-
en Veiligheidsdienst**

BIJLAGE 1:

Risico-analyse Nederlandse betrokkenheid bij militair ingrijpen Irak (d.d. 18-11-2002)

1. Inleiding

In verband met een dreigend militair ingrijpen in Irak en de mogelijkheid van Nederlandse deelname hieraan, komt de AIVD op basis van de actuele informatiepositie tot de volgende risico-inschatting voor de Nederlandse nationale veiligheid:

2. Algemeen

- De risico-inschatting is in de eerste plaats afhankelijk van de vraag of een militair ingrijpen in Irak plaats vindt met een nieuw en expliciet mandaat van de VN-Veiligheidsraad of dat de Verenigde Staten samen met enkele bondgenoten besluiten om op basis van resolutie 1441 in te grijpen. In het eerste geval zal het ingrijpen een sterkere juridische basis en een bredere internationale steun hebben, hetgeen van invloed zal zijn op de reacties in zowel het Midden-Oosten als in Nederland.
- De risico-inschatting hangt ook nauw samen met de aard en omvang van de Nederlandse bijdrage aan het militair ingrijpen. De actieve deelname van Nederlandse strijdkrachten (bijv. luchtmobiele brigade of gevechtsvliegtuigen, maar met name de inzet van grondtroepen), zal tot grotere veiligheidsrisico's leiden dan de levering van patriots of het ter beschikking stellen van logistieke faciliteiten in Nederland.
- De wijze waarop Arabische media zullen reageren op een aanval op Irak zal voor een belangrijk deel de reacties van de bevolking in de betreffende landen bepalen, alsmede van invloed zijn op de Arabische en islamitische gemeenschappen in Nederland.

3. Gevolgen voor Nederland en Nederlandse belangen

- Indien Nederlandse troepen worden ingezet in noord-Irak dan bestaat de kans dat Nederlandse troepen betrokken raken bij het (Turks-)Koerdische conflict. Dit heeft implicaties voor de situatie in Nederland, aangezien een groot deel van de Iraakse gemeenschap in Nederland (60% van de 40.000 Irakezen) van Koerdische afkomst is.

Datum
3 december 2002

Ons kenmerk
1925190/01

Blad
4

- Indien Nederlandse troepen worden ingezet in zuid-Irak dan bestaat de kans op een confrontatie met de Iraanse terroristische organisatie Mujahedin-e-Khalq (MKO), die kampen heeft in dit gebied. Een treffen tussen Nederlandse troepen en de MKO kan repercussies hebben in Nederland, waar zich enkele tientallen leden en sympathisanten van de MKO bevinden.
- Er bestaat nog steeds grote onduidelijkheid over de vraag of Irak beschikt over massavernietigingswapens en of het land ook in staat is om deze in te zetten. Over het algemeen wordt ervan uitgegaan dat het Iraakse regime in ieder geval de intentie heeft om deze wapens te gebruiken. Het feit dat Irak recentelijk heeft geprobeerd om in Turkije het middel Atropine te kopen (een middel dat de gevolgen van zenuwgas tegengaat) kan hiervoor als een aanwijzing worden beschouwd. Behalve buurlanden en de Iraakse bevolking (met name de Koerden in het noorden en de Shi'ieten in het zuiden) lopen ook de geallieerde deelnemers aan een aanval op Irak het risico dat het Iraakse regime deze wapens tegen hen zal inzetten.
- Het grootste deel van de Turkse gemeenschap in Nederland zal zich naar alle waarschijnlijkheid conformeren aan het standpunt van de Turkse regering. Deze heeft reeds militaire faciliteiten beschikbaar gesteld en er zijn geen signalen dat de nieuwe Turkse regering daar anders over zal beslissen.
- Indien Nederland actief deelneemt aan een militair ingrijpen in Irak, zullen Nederlandse diplomaten, Nederlandse ambassades en ook medewerkers van hulpverleningsorganisaties die zich bevinden in landen in de regio, alsmede in andere Arabische en islamitische landen (bijv. Jemen) extra risico's lopen.
- De kans dat Israel een eventuele aanval door Irak zal vergelden, is aanzienlijk groter dan ten tijde van de vorige Golfoorlog. Indien Israel bij het conflict betrokken raakt zullen de veiligheidsrisico's verder toenemen. Daarbij moet worden gedacht aan toenemende onrust binnen de Joodse gemeenschap in Nederland en oplopende spanningen tussen Joden en moslims. Indien Israel betrokken raakt dan brengt dit extra risico's mee voor bekende Joodse objecten in Nederland (Israelische ambassade, luchtvaart-maatschappijen, synagogen).

Datum
3 december 2002

Ons kenmerk
1925190/01

Blad
5 1

- Politiek en activistisch "links Nederland" heeft zich de afgelopen maanden reeds expliciet tegen een aanval op Irak gekeerd. Tot nu toe hebben de protesten een vreedzaam karakter (een voorbeeld is de grote demonstratie in Amsterdam op 26 oktober jl.). Indien de aanval op Irak daadwerkelijk wordt ingezet, zal het protest van activisten een militanter karakter krijgen.
- Voor een deel van de linkse activisten zal Nederlandse betrokkenheid bij een aanval op Irak aanleiding zijn voor het gebruik van (licht) geweld. Hiertoe zullen meer mensen zich aangezet voelen dan in de situatie waarbij Nederland niet actief deelneemt. Hetzelfde gaat op voor het activistische deel van extreem-rechts in Nederland.
- Een concrete inschatting van het risico het Iraakse regime terroristische aanslagen zal instigieren is moeilijk te maken. Bekend is dat de Iraakse inlichtingendienst een afdeling heeft waar mensen worden opgeleid voor terroristische activiteiten. De AIVD gaat ervan uit dat Irak beschikt over de kennis en middelen om NBC-terrorisme aan te wenden, maar ten aanzien van de intenties van het Iraakse regime bestaan geen concrete aanwijzingen. Wel heeft de AIVD de afgelopen tijd meerdere berichten ontvangen over de mogelijkheid dat het Iraakse regime groepen Iraakezen naar westerse landen heeft gestuurd om bij een aanval op Irak aanslagen te plegen. Benadrukt wordt dat deze berichten niet bevestigd zijn en geen concreet (gericht) risico bevatten.
- Hoewel er geen concrete aanwijzingen zijn dat er banden bestaan tussen het Iraakse regime en terroristische organisaties als Al Qa'ida, valt een dergelijke relatie niet geheel uit te sluiten. Al Qa'ida gebruikt de westerse inmenging in de Arabische wereld als argument om terroristische activiteiten te ontplooiën. Het valt niet uit te sluiten dat Al Qa'ida, of daaraan gerelateerde groeperingen, het plegen van aanslagen zullen gebruiken om extra verwarring en onrust te zaaien of om bijvoorbeeld Nederland te bewegen de militaire bijdrage te staken. In dat licht wordt opgemerkt dat Al Qa'ida de aanslag op Bali in

Algemene Inlichtingen-
en Veiligheidsdienst

Datum
3 december 2002

Ops kenmerk
1925190/01

Blad
6

rechtstreeks verband heeft gebracht met de Australische deelname aan de acties in Afghanistan.

- Indien de Nederlandse regering besluit om actief deel te nemen aan een militair ingrijpen in Irak, zal dit resulteren in een verhoogd risico voor zowel Nederlandse bewindslieden als andere politici, met name hen die zich expliciet voorstander tonen van Nederlandse betrokkenheid.

**Algemene Inlichtingen-
en Veiligheidsdienst**

Analyse internationale situatie

1. Inhoud

Hieronder volgt een korte analyse van de internationale omgeving en risico's van Nederlandse deelname aan een door de VS geleide interventie in Irak. De notitie beschrijft drie mogelijke scenario's van de wijze waarop de VS Irak tot ontwapening kunnen dwingen. Bij ieder scenario wordt aangegeven welke internationaal risico's denkbaar zijn in geval Nederland een militaire bijdrage levert aan een door de VS geleide coalitie. Tot slot geeft de notitie een overzicht van de stand van zaken - voor zover dezerzijds bekend - van de toezeggingen die bondgenoten hebben gedaan op het Amerikaanse verzoek om militaire steun bij een ingrijpen in Irak.

2. Drie denkbare scenario's

1. Ontwapening Irak volledig in lijn met VR-resoluties

De VS volgt in grote lijnen het in de VR-resolutie 1441 vastgelegde tijdsplan en voorgeschreven werkwijze om Irak tot ontwapening te dwingen. Dit betekent dat, nadat Irak op 8 december de opgave heeft verstrekt van zijn arsenaal aan massavernietigingswapens en alle potentiële 'dual-use' installaties, UNMOVIC, de IAEA en de Veiligheidsraad deze lijst zullen beoordelen. Indien de VS de VN-inspecteurs dit beoordelingsproces geheel onbeïnvloed laten volmaken, zal UNMOVIC na enkele weken een rapport opstellen met daarin zijn bevindingen. Daarna zullen de inspecties verder doorgang vinden en volgt op 27 januari een volgende 'update' aan de VR.

2. Zo mogelijk in VN-verband, maar niet tegen iedere prijs

De VS volgt een scenario dat vergelijkbaar is met de interventie in Kosovo in 1999. Dat wil zeggen dat de door de VS gevolgde koers niet wordt gebaseerd op een besluit van, maar hooguit ná consultatie met, de Veiligheidsraad over de door Irak opgestelde verklaring. De VS zullen de Veiligheidsraad in de gelegenheid stellen een door de VS aangegeven conclusie te onderschrijven,

Datum
3 december 2002

Ons kenmerk
1925190/01

Blad
8

nl. dat Irak al voldoende kansen heeft gehad om te voldoen aan elf jaar VR-resoluties ter zake.

Recente uitspraken van president Bush wijzen erop dat de VS geen genoegen neemt met een halfslachtige verklaring van Bagdad: Bush vindt dat die lijst van nucleaire, biologische en chemische wapens "*geloofwaardig en compleet moet zijn. Anders heeft de Iraakse dictator de wereld weer eens laten zien dat hij niet van plan is zijn gedrag te veranderen*". Irak bevindt zich eigenlijk in een *no-win* situatie: als het aangeeft wél over massavernietigingswapens te beschikken, geeft het toe jarenlang te hebben gelogen. Indien het aangeeft niet over massavernietigingswapens te beschikken of een beperkte lijst verstrekt, is de weg open voor de beschuldiging dat het land een incomplete en dus onjuiste verklaring heeft verstrekt. In beide gevallen ligt de weg open voor toepassing van de 'serious consequences' genoemd in resolutie 1441, zij het dat de VS dit met bewijzen zullen moeten staven.

3. Volledige unilaterale actie van de VS

In dit scenario grijpt de VS de Iraakse verklaring van 8 december aan om op grond van reeds beschikbare resoluties en zonder enig inhoudelijk debat met de VR Irak aan te vallen. Dit scenario is niet waarschijnlijk, aangezien de VS daarmee de ruimte voor de meeste bondgenoten om deel te nemen tot een minimum beperken. Ook het Verenigd Koninkrijk zou de VS hierin nauwelijks kunnen volgen, omdat Blair bij herhaling heeft verklaard dat ontwapening van Irak via de VN moet verlopen. De risico's voor Nederland zijn hier groot: de kans dat Nederland bij deelname aan ingrijpen in Irak in een geïsoleerde positie terechtkomt is sterk aanwezig.

Opstelling (NAVO)-bondgenoten op Amerikaans verzoek om militaire steun

Voorzover dezerzijds momenteel uit open bronnen bekend is de opstelling van NAVO- en andere bondgenoten als volgt. Opgemerkt zij dat het Amerikaanse verzoek in beginsel *bilateraal* is neergelegd bij bondgenoten en dat slechts derhalve een volledig inzicht in de stand van zaken bij de VS bekend is.

- **Duitsland** blijft bij eerdere afgekondigde weigeringen een directe (troepen) bijdrage te leveren. Duitsland zal wel de reeds bestaande verplichtingen nakomen ten aanzien van het toestaan van het gebruik van vliegvelden en

Algemene Inlichtingen-
en Veiligheidsdienst

overvliegrecchten voor Amerikaanse bommenwerpers. Verder heeft Duitsland aan Israël Patriot raketten toegezegd.

- **Frankrijk** heeft bij monde van o.m. minister van Defensie Alliot-Marie gisteren publiekelijk verklaard dat slechts de VR bevoegd is om te beslissen over militaire actie om Irak te ontwapenen. Volgens een betrouwbare bron zal Frankrijk, na behandeling van de kwestie door de Veiligheidsraad, een bijdrage leveren aan een eventuele militaire actie van de VS tegen Irak. Dit houdt niet in dat Frankrijk overtuigd is van de zinnigheid van een militair optreden. Militaire participatie aan de zijde van de VS wordt noodzakelijk geacht om Frankrijks invloed als grote mogendheid te behouden.
- **Turkije** en de VS zijn momenteel in onderhandeling over welke voorwaarden Turkije steun zal geven. De VS zouden vooral vanaf de vliegvelden in Turkije aanvallen willen uitvoeren, alsook 'een rol' voor het Turkse leger zien. Belangrijkste doel is vermoedelijk om ervoor te zorgen dat het Iraakse leger in het noorden van Irak maximaal onder druk komt te staan. Turkije zou in ruil voor militaire steun onderhandelen over een militair-economisch hulppakket van ongeveer \$800 miljoen, Amerikaanse toezeggingen dat geen enkele hulp wordt geboden aan een eventueel door Koerden uit te roepen onafhankelijke staat alsook toezeggingen over steun voor Turkije's EU-kandidatuur. Onduidelijk is welke concrete toezeggingen Turkije heeft gedaan, maar de nieuwe Turkse regering heeft al door laten schemeren een aanval op Irak te kunnen steunen. Dit wordt heden besproken met Amerikaanse onder-minister Wolfowitz.
- **Noorwegen** heeft op 21 november verklaard pas over een militaire bijdrage te willen beslissen op het moment dat de gang via de VR is doorlopen. Dat betekent dat een definitief standpunt van Noorse zijde pas na 8 december is te verwachten.
- **Spanje** beschikt over enkele voor de VS belangrijke luchtmachtbases, maar heeft nog geen toezeggingen gedaan over het gebruik ervan. Vandaag heeft de Spaanse minister van Defensie een gesprek met Rumsfeld en Rice, maar er wordt niet verwacht dat Spanje een concrete aanbod zal doen.
- **Portugal** heeft bij monde van premier Barroso het gebruik van een luchtmachtbasis door de Amerikanen op de Azoren toegezegd.
- **Bulgarije** heeft eind november gesteld dat het 'tot op zekere hoogte' wil bijdragen aan een Amerikaanse operatie. In ruil voor logistieke steun zou Bulgarije toezeggingen van de VS verlangen dat Irak \$1,5 miljard schuld aan Bulgarije terugbetaalt. Overigens is Bulgarije thans één van de niet-

Datum
3 december 2002

Org kenmerk
1925190/01

Blad
10

permanente Veiligheidsraadsleden.

- **Hongarije** is door de VS gevraagd om toestemming om een reeds door de VS in gebruik zijnde legerbasis te bestemmen voor het trainen van Amerikaanse troepen. De Hongaren vermoeden echter dat de Amerikanen deze basis in feite willen gebruiken om Iraakse oppositieleiders op te leiden en in te zetten in Irak. Om binnenlands politieke redenen wil Hongarije hierover geen toezeggingen doen.
- **Roemenië** wordt door de VS gezien als een belangrijke schakel tussen het conflictgebied met Irak en andere Europese NAVO-partners vanwaar uit aanvallen worden uitgevoerd. Vooral toegang tot het Roemeense luchtruim en luchtmachtfaciliteiten zijn van belang voor de VS. Roemenië's deelname zou ook de druk op Turkije verlichten. Een directe militaire bijdrage is echter niet te verwachten aangezien Roemenië al deelneemt aan operaties in Afghanistan.
- **Slowakije** heeft in de verklaring van de Navo-bijeenkomst in Praag 20-21 november niet nader aangeduide steun aan een Amerikaanse ingrijpen in Irak toegezegd.
- **Canada** is verzocht om levering van 'light armored vehicles' en speciale eenheden. Premier Chrétien heeft verklaard dat Canada bereid is om steun te verlenen, maar dat men nog geen definitieve beslissing heeft genomen. Er zijn thans politieke fricties tussen de VS en Canada vanwege Amerikaanse kritiek op Candese bezuiniging op de defensie-uitgaven.
- **Australië** heeft de Amerikaanse opstelling tegenover Irak voortdurend gesteund en premier Howard heeft al publiekelijk gezinspeeld op de inzet van een Australische gemechaniseerde brigade in Irak.

